

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-28-13
Otsuse kuupäev	4. november 2013
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Ott Järvesaar, Lea Laarmaa, Jaak Luik ja Jüri Põld
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 56 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 75 000 krooni
Menetluse alus	Tallinna Ringkonnakohtu 4. juuni 2013. aasta määrus tsiviilasjas nr 2-09-5724
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Tunnistada, et riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 75 000 krooni.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Gatsby OÜ (hageja) esitas 11. veebruaril 2009 tsiviilasjas nr 2-09-5724 Harju Maakohtule hagi aktsiaseltsi TKE GRUPP (pankrotis, kostja) vastu nõude ja nõude rahuldamisjärgu (pandiõiguse) tunnustamiseks TKE Kinnisomandi Osaühing (pankrotis) pankrotimenetluses. Hageja tasus hagi esitamisel riigilõivu 250 krooni. 17. septembri 2009. aasta määrusega määras Harju Maakohus hagi hinnaks 977 708 krooni 70 senti ja kohustas hagejat täiendavalt tasuma riigilõivu 74 750 krooni. Hageja tasus selle summa 15. jaanuaril 2010.
2. Harju Maakohus rahuldab 29. aprilli 2013. aasta otsusega hageja hagi osaliselt ja tuvastas TKE Kinnisomandi Osaühing (pankrotis) vallasvarale Gatsby OÜ kasuks seatud kommertsipandi 639 116 eurot 48 senti. Kohus jättis rahuldamata hageja nõude tunnustada Gatsby OÜ nõuet 639 116 eurot 48 senti I rahuldamisjärgu nõudena ning nõuet 2 830 551 eurot 55 senti II rahuldamisjärgu nõudena TKE Kinnisomandi Osaühing (pankrotis) pankrotimenetluses.
3. Hageja esitas 29. mail 2013 maakohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse, milles palus tühistada maakohtu otsus osas, millega jäeti hagi rahuldamata, ja teha uus otsus, millega hagi täies ulatuses rahuldada. Apellatsioonkaebus on Tallinna Ringkonnakohtu menetluses.
4. Hageja esitas 30. mail 2013 taotluse tagastada enamtasutud riigilõiv. Taotluse kohaselt on hageja kokku tasunud esimeses kohtuastmes riigilõivu 4793 eurot 37 senti (75 000 krooni). Riigikohus on 30. oktoobri 2010. aasta otsuses asjas nr 3-4-1-14-12 leidnud, et tsiviilasjas hinnaga üle 57 520 euro

48 senti kuni 63 911 eurot 64 senti tasutava riigilõivu 4793 eurot 37 senti osas on riigilõivuseadus vastuolus põhiseadusega. Tulenevalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 132 lõike 4 punktist 9 on hagihind 3500 eurot. Riigilõivuna tuleb tasuda 250 eurot (e-toimiku kaudu) ja riigilõivu täismäär on 300 eurot. Seega tasus hageja põhiseadusvastast riigilõivu 4493 eurot 37 senti rohkem.

5. Tallinna Ringkonnakohus tunnistas 4. juuni 2013. aasta määrusega tsiviilasjas nr 2-09-5724 põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata RLS § 56 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis), mis koostoimes nägid ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnaga 901 000 kuni 1 000 000 krooni hagiavalduselt riigilõivu 75 000 krooni. Ringkonnakohus rahuldab osaliselt hageja taotluse tagastada enamtasutud riigilõiv ning tagastas hagiavalduse esitamisel tasutud riigilõivust 2380 eurot 71 senti. Ringkonnakohus tugines oma määrukes Riigikohtu riigilõivudealasele praktikale. Tallinna Ringkonnakohtu määrus saabus Riigikohtusse 7. juunil 2013.

6. Tallinna Ringkonnakohus parandas 28. oktoobri 2013. aasta määrusega vea Tallinna Ringkonnakohtu 4. juuni 2013. aasta riigilõivu tagastamise määruse resolutsiooni punktis 1 ja asendas arvu 901 000 arvuga 900 000. Punkti uus sõnastus on: "Tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks ja jätta kohaldamata alates 1. jaanuarist 2007. a kehtinud riigilõivuseaduse (Rlvs) § 56 lõige 1 ning selle lisa 1 alates 1. jaanuarist 2009. a kehtinud sätte, mis koostoimes nägid ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnaga 900.000 kuni 1.000.000 krooni hagiavalduselt riigilõivu 75.000 krooni."

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

7. **Riigikogu põhiseaduskomisjon ja õiguskomisjon** on seisukohal, et enne 1. juulit 2012 kehtinud riigilõivud olid põhiseaduse vastased.

8. **Hageja** hinnangul on vaidlustatud riigilõivuseaduse sätted põhiseaduse vastased. Seda kinnitab ka Riigikohtu praktika.

9. **Kostja** arvates tunnistas ringkonnakohus vaidlustatud sätted põhjendatult põhiseaduse vastaseks ja jättis kohaldamata.

10. **Õiguskantsler** leiab, et põhiseaduse (PS) § 15 lõike 1 esimese lausega ning §-ga 11 ei ole kooskõlas hagiavalduse esitamise ajal kehtinud RLS § 56 lõige 1 koostoimes lisaga 1, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 krooni maksta hagiavalduselt riigilõivu 75 000 krooni.

11. **Justiitsministri** arvates on asjassepuutuvad sätted põhiseadusega kooskõlas.

KOHALDAMATA JÄETUD SÄTTED

12. Riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 „Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine" lõige 1:

"Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagihinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana."

13. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde "Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eest tsiviilkohtumenetluses (kroonides)" (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
900 000	[---]
1 000 000	75 000

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

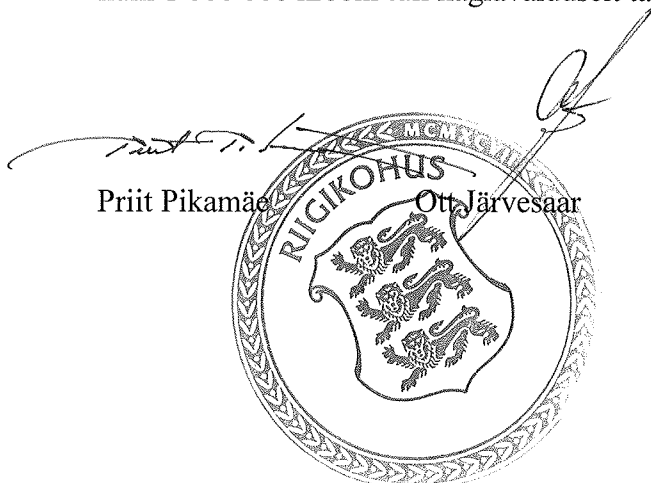
14. Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus hindab, peab olema vaidluse lahendamisel asjassepuutuv (põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 14 lõige 2).

15. Tallinna Ringkonnakohus tunnistas riigilõivuseaduse vaidlusalused sätted põhiseaduse vastaseks ja jättis kohaldamata 4. juuni 2013. aasta määrusega tsiviilasjas nr 2-09-5724, vaadates läbi ja rahuldades hageja 30. mai 2013. aasta avalduse tagastada hagiavalduselt enamtasutud riigilõiv ning tunnistada riigilõivumäär põhiseadusvastaseks. Hageja oli esitanud 11. veebruaril 2009 Harju Maakohule hagiavalduse ja tasunud hagi hinnalt 977 708 krooni 70 senti riigilõivu 75 000 krooni.

16. Kolleegium leiab, et hageja avalduse lahendamise ajal Tallinna Ringkonnakohtus olid RLS § 56 lõige 1 ja lisa 1 alates 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis asjassepuutuvad sätted osas, milles hagiavalduselt hagi hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 krooni tuli tasuda riigilõivu 75 000 krooni.

17. Hagiavalduselt riigilõivu tasumise nõue ja selle määr riivavad eeskätt PS § 15 lõike 1 esimeses lauses tagatud igapähe põhiõigust pöörduda oma õiguste rikkumise korral kohtu poole. Riigikohus on leidnud, et kõrgest riigilõivumäärast tulenev põhiõiguste riive ei ole menetlusökoonoomia ja õigusemõistmise kulude kandmise osalemise eesmärkide saavutamiseks proportsionaalne (vt nt Riigikohtu üldkogu 6. märtsi 2012. aasta otsus kohtuasjas nr 3-2-1-67-11, punktid 27–28). Eelnimetatud põhjendustel on Riigikohus tunnistanud põhiseadusvastaseks vaidlusaluse riigilõivumääraga sama lõivumäära eurodes (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 10. aprilli 2013. aasta otsus asjas nr 3-4-1-27-12). Riigilõivud kehtisid 1. jaanuarist 2009 kuni 30. juunini 2012 põhimõtteliselt samas määras, sõltumata vääringust, milles need esitati. Seega on riigilõivuseaduse erinevate redaktsioonide lõivumäärad võrreldavad.

18. Kolleegium jääb Riigikohtu varasemas praktikas võetud seisukoha juurde ning samadel kaalutlustel ja PSJKS § 15 lõike 1 punktile 5 tuginedes tunnistab, et riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 75 000 krooni.

Priit Pikamäe

Ott Järvesaar

Lea Laarmaa
Lea Laarmaa

Jaak Luik
Jaak Luik

Jüri Pöld
Jüri Pöld